



Redakcja: Grzegorz Gil (dyrektor IEŚ), Anton Saifullayev
(zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji),
Spasimir Domaradzki, Bartłomiej Krzysztań, Damian Szacawa,
Agata Tatarenko

Nr 1667 (172/2026) | 20.07.2026

ISSN 2657-6996
© IEŚ

Andrzej Szabaciuk

Zmiana systemu ochrony czasowej obywateli Ukrainy w Unii Europejskiej

Od 24 lutego 2022 r. polityka Unii Europejskiej wobec uchodźców wojennych z Ukrainy podlegała stałej ewolucji. Obecnie jednak wchodzimy w nową fazę, w której ochrona uchodźców wojennych, o charakterze bezwarunkowym, zderza się z realiami wojny na wyczerpanie oraz narastającymi nastrojami antyimigracyjnymi. W konsekwencji coraz więcej państw UE oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego modyfikuje zasady udzielania ochrony czasowej dla obywateli Ukrainy w wieku poborowym, ewentualnie rozważa takie zmiany. Na poziomie struktur unijnych nowe regulacje zostały zatwierdzone 15 lipca 2026 r.

Słowa kluczowe: Ukraina, uchodźcy wojenni, ochrona czasowa, Unia Europejska

Wyzwania związane z mobilizacją w Ukrainie oraz problem ukraińskich uchodźców wojennych w Europie. Ukraiński system mobilizacyjny znajduje się w głębokim kryzysie, a próby jego reformy – w tym cyfryzacja i plany powolnej profesjonalizacji – w dużej mierze kończą się niepowodzeniem ([„Komentarze IEŚ” nr 1537](#)). Armia boryka się z powszechnym unikaniem służby wojskowej (Terytorialne Centra Rekrutacji poszukują ok. 2 mln osób¹) oraz drastycznie spadającym morale. Problemem jest również fala samowolnych opuszczeń jednostek wojskowych, która do początku 2026 r. urosła do prawie 300 tys. postępowań karnych². Pomimo wyczerpania rezerw ochotników i trudnej sytuacji na froncie, polityka Ukrainy pozostaje pełna sprzeczności. Utrzymanie w mocy przepisów zezwalających na wyjazd z państwa mężczyzn w wieku 18-22 lat (z 28 sierpnia 2025 r.) doprowadziło do emigracji ok. 400 tys. młodych obywateli. Władze, obawiając się utraty poparcia społecznego najmłodszego elektoratu, wyraźnie unikają zmian kontrowersyjnych regulacji prawnych.

Poważne braki mobilizacyjne Kijowa oraz rosnąca liczba obywateli Ukrainy w wieku poborowym w państwach Unii Europejskiej sprzyjają zmianie polityki azylowej państw Wspólnoty. Według danych Eurostatu, w kwietniu 2026 r. ochroną czasową w UE objętych było 4,37 mln obywateli Ukrainy. Najwięcej w Niemczech (1,28 mln), Polsce (0,97 mln) oraz Czechach (0,38 mln). Wśród nich dorosłe kobiety stanowią 43,4%, dorośli mężczyźni 26,7%, a dzieci 29,9%³. Wzrost nastrojów antyukraińskich, będący konsekwencją napięć społecznych, agitacji nacjonalistycznych i populistycznych polityków oraz działań dezinformacyjnych Rosji, stanowi impuls do podejmowania inicjatyw mających na celu modyfikację przepisów regulujących zasady udzielania ochrony czasowej napływającym uchodźcom wojennym.

Niemcy zaostrzyły przepisy, przechodząc na wymagający aktywizacji zawodowej system *Grundsicherung*, a Norwegia od maja 2026 r. całkowicie odmówiła automatycznej ochrony czasowej mężczyznom w wieku 18-60 lat. Podobne zmiany zapowiada Dania i Estonia. Retoryka zachodnich liderów, na czele z kanclerzem Niemiec Friedrichem Merzem, akcentuje konieczność powrotu Ukraińców do ojczyzny w celu uczestnictwa w jej obronie, co świadczy o stopniowej zmianie polityki azylowej wobec obywateli Ukrainy ([„Komentarze IEŚ” nr 1606](#)).

¹ *Ukraine to remove 2 million men from wanted list under new military reform*, The New Voice of Ukraine, 07.04.2026, <https://english.nv.ua/nation/mobilization-reform-two-million-people-could-be-removed-from-wanted-lists-david-arakhmia-says-50598412.html> (09.07.2026).

² *Правоохоронці відкрили майже 290 тисяч справ про СЗЧ і дезертирство за час повномасштабної війни*, Українська правда, 14.10.2025, <https://www.pravda.com.ua/news/2025/10/14/8002654/> (dostęp: 13.07.2026).

³ *4.37 million under temporary protection in April 2026*, Eurostat, 10.06.2026, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260610-1> (13.07.2026).



Zmiana polityki azylowej UE. Główny instrument regulujący status prawny uchodźców wojennych z Ukrainy, czyli dyrektywa Rady Unii Europejskiej o ochronie czasowej, wprowadzona 4 marca 2022 r., obowiązuje – po przedłużeniu – do 4 marca 2027 r. Wymusiło to podjęcie strategicznych negocjacji na poziomie Komisji Europejskiej w celu określenia ram nowej polityki na następne lata. Wypracowany konsensus zakłada, że obowiązująca dyrektywa zostanie przedłużona do marca 2028 r., ale z jednym, kluczowym wyjątkiem. Europejski komisarz do spraw wewnętrznych i migracji, Magnus Brunner, zadeklarował oficjalnie, że ochrona czasowa nie będzie udzielana nowo przybyłym osobom, objętym obowiązkiem wojskowym. Wykluczenie tej grupy z systemu ochrony zbiorowej to bezpośrednia odpowiedź Brukseli na oficjalną prośbę władz Ukrainy, pragnącej wyjść naprzeciw jej potrzebom zarówno obronnym, jak i związanym z odbudową⁴. Decyzja o przyjęciu nowych rozwiązań i przedłużeniu ochrony czasowej do 4 marca 2028 r. została podjęta 15 lipca 2026 r.

W praktyce będzie to oznaczało, że osoby chcące wjechać do jednego z państw UE i ubiegać się o ochronę czasową w oparciu o wspomnianą dyrektywę Rady UE, będą musiały dysponować odpowiednim zaświadczeniem. Władze Ukrainy zadeklarowały, że wzór takiego dokumentu będzie dostępny w ramach aplikacji Rezerw+. Obowiązek ten będzie dotyczył zarówno mężczyzn, jak i kobiet⁵.

Wnioski. Planowana zmiana systemu ochrony czasowej dla obywateli Ukrainy wpisuje się w szersze zjawisko modyfikacji polityki migracyjnej UE, obserwowane od czasu tzw. kryzysu migracyjnego w 2015 r. Warto przy tym podkreślić, że o ile w przypadku zaostrzenia reżimu migracyjnego w poszczególnych państwach Wspólnoty kluczowym czynnikiem była presja społeczna – stymulowana przez środowiska antyimigracyjne i nacjonalistyczne oraz rosyjską dezinformację – o tyle w przypadku modyfikacji dyrektywy o ochronie czasowej istotnym czynnikiem była presja samego Kijowa. Wprost przyznają to wysocy rangą urzędnicy Unii Europejskiej. Dążenie Ukrainy do skłonienia państw Wspólnoty do zmiany polityki wobec mężczyzn w wieku poborowym, unikających służby wojskowej, nie jest zjawiskiem nowym. Pośrednio stanowi ono konsekwencję niemożności skutecznego zreformowania systemu mobilizacji, o co apelował już w 2023 r. ówczesny głównodowodzący ukraińskiej armii, gen. Walerij Załużny ([„Komentarze IEŚ”, nr 1031, 1032](#)). Zaniechanie działań w tej kluczowej kwestii może mieć znaczący wpływ na dalszy przebieg wojny. Tym bardziej że w niezależnych mediach rosyjskich coraz częściej pojawiają się informacje o możliwej eskalacji konfliktu po wrześniowych wyborach do Dumy Państwowej. Może się to łączyć z prowokacjami wymierzonymi w NATO, stanowiącymi pretekst do ogłoszenia kolejnej fali mobilizacji w Federacji Rosyjskiej.

Władze Ukrainy, z prezydentem Wołodymyrem Zełenskim na czele, nie chcą wziąć na siebie politycznych kosztów niepopularnej i budzącej ogromne emocje społeczne reformy systemu mobilizacji. Mimo podejmowanych prób rozwiązywania tego problemu ukraińska armia w dalszym ciągu mierzy się z niedoborami żołnierzy oraz trudnościami z rotacją. Z kolei przymusowy system poboru prowadzi do powtarzających się starć z funkcjonariuszami Terytorialnych Centrów Rekrutacji i rodzi liczne oskarżenia o korupcję, niesprawiedliwość oraz ogólną nieefektywność systemu.

Próba przerzucenia na państwa członkowskie UE politycznej odpowiedzialności za ograniczenie osobom objętym obowiązkiem wojskowym ubiegania się o ochronę czasową nie przyniesie realnej poprawy funkcjonowania systemu mobilizacji. Nowe regulacje nie obejmują osób, które już wcześniej uzyskały ochronę czasową oraz mężczyzn w wieku 18-22 lat, którzy w dalszym ciągu będą mogli opuszczać kraj i aplikować o ochronę czasową. Ponadto osoby, które przedostaną się do UE nielegalnie (np. przez „zieloną granicę”), wprawdzie zostaną pozbawione prawa do ubiegania się o ochronę czasową na mocy wspomnianej dyrektywy, ale nadal będą mogły aplikować o status uchodźcy lub inne formy ochrony międzynarodowej. Procedury te są bardziej skomplikowane

⁴ *EU Extends Protection for 4.4 Million Ukrainians as Russia's War Continues!*, YouTube, EU Debates, 16.06.2026, <https://www.youtube.com/watch?v=UEqIHgXQKvgm> (13.07.2026).

⁵ *Proposal for a Council Implementing Decision extending temporary protection, as introduced by Implementing Decision (EU) 2022/382, until 4 March 2028*, European Commission, 26.06.2026, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_1462 (13.07.2026).



i czasochłonne, jednak biorąc pod uwagę sytuację w Ukrainie, istnieje duże prawdopodobieństwo, że zakończą się one sukcesem.

Modyfikacja przepisów nie przyczyni się zatem do realnych zmian na froncie, a może wręcz skutkować wzrostem nastrojów antyzachodnich w Ukrainie, co z punktu widzenia unijnych aspiracji Kijowa jest zjawiskiem niekorzystnym. Z drugiej strony, z perspektywy państw Wspólnoty zmiana może stanowić ważny sygnał dla grup sceptycznie nastawionych do wspierania ukraińskich uchodźców wojennych. Służyłaby ona jako argument, że pomoc kierowana jest przede wszystkim do kobiet, dzieci oraz osób najbardziej poszkodowanych przez wojnę. Takie podejście ułatwi kontynuowanie wsparcia i zmniejszy skalę nastrojów antyukraińskich. Należy jednak pamiętać, że długofalowe odejście od fundamentalnych zasad polityki humanitarnej w celu realizacji doraźnych założeń politycznych może mieć poważne negatywne konsekwencje, otwiera bowiem drogę do dalszego ograniczania praw uchodźców wojennych z Ukrainy w Unii Europejskiej.